

**VILNIAUS UNIVERSITETO
CENTRINĖS AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS
SPRENDIMAS**

2018 m. sausio 23 d. Nr. CAEK-2018-1

Vilnius

Dėl Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto Europos studijų katedros profesoriaus Vytauto Radžvilo 2018 m. sausio 4 d. skundo

Vilniaus universiteto Centrinė akademinės etikos komisija (toliau – Komisija) 2018 m. sausio 4 d. gavo Tarptautinių studijų ir politikos mokslų instituto (toliau - TSPMI) Europos studijų katedros profesoriaus Vytauto Radžvilo (toliau – ir skundo autorius) skundą, kuriame Centrinės akademinės etikos komisijos prašoma:

1. *Panaikinti TSPMI akademinės etikos komisijos 2017 m. gruodžio 18 d. sprendimo dalį, kurioje konstatuojamas Apelianto Akademinės etikos kodekso pažeidimo faktas.*
2. *Nustatyti ir konstatuoti TSPMI administracijos AE kodekso pažeidimo faktus, papildant panaikintą TSPMI akademinės etikos komisijos 2017 m. gruodžio 18 d. priimto sprendimo dalį.*
3. *Konstatuoti TSPMI administracijos TSPMI nuostaty, Vilniaus universiteto statuto 5 ir 25 str. pažeidimų faktą dėl sistemingo Apelianto diskriminavimo ir žeminimo.*
4. *Atsižvelgiant į rezonansinį konflikto pobūdį, atnaujinti terminą dėl TSPMI administracijos padarytų AE kodekso pažeidimų nuo 2012 metų pagal prie šio apeliacinio skundo pridedamus įrodymus.*
5. *Nustatyti ir konstatuoti 2017 m. gegužės 15 d. TSPMI administracijai pateikusių prašymą grupės studentų akademinės etikos pažeidimo faktą dėl Apelianto, kaip dėstytojo, diskriminavimo pažiūrų ir įsitikinimų pagrindu.*

6. Nustatyti, kad grupės dėstytojų ir studentų 2017 m. liepos 20 d. prašymai TSPMI akademinės etikos komisijai yra TSPMI administracijos sistemingo Apelianto diskriminavimo ir žeminimo TSPMI bendruomenėje pasekmė.
7. Pateikti rekomendacijas Vilniaus universiteto rektoriui dėl TSPMI administracijos ir jos vadovo sistemingai daromų nurodomų akademinės etikos pažeidimų.
8. Informuoti visuomenę apie Vilniaus universiteto Centrinės akademinės etikos komisijos sprendimą.

Išnagrinėjusi šį skundą, Vilniaus universiteto Centrinė akademinės etikos komisija konstatuoja:

I. Dėl prašymo panaikinti TSPMI akademinės etikos komisijos 2017 m. gruodžio 18 d. sprendimo dalį, kurioje konstatuojamas skundo autoriaus Akademinės etikos kodekso pažeidimo faktas

1. Remiantis Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatais, Komisija, nagrinėdama padalinio akademinės etikos komisijos sprendimą, paprastai nevertina konkrečių akademinės etikos pažeidimo faktų, bet vertina jį tik tuo aspektu, ar pastarasis yra tinkamai *pagrįstas* ir *teisėtas*. 2017 m. gruodžio 18 d. TSPMI akademinės etikos komisija priėmė skundžiamą sprendimą, užfiksuotą šios komisijos posėdžio protokole Nr. AEK-4, kad skundo autorius pažeidė Vilniaus universiteto Akademinės etikos kodekso 2.2.4 punkte numatytas draudžiamas akademinės etikos nuostatas: „studentų ar kolegų žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo ar administratoriaus viršenybe“. Pagrindžiant šį sprendimą, buvo konstatuota, jog:

1) *dėl TSPMI studentų grupės liepos 20 d. pareiškimo: „prof. V. Radžvilo pasisakymai viešoje erdvėje (interviu portalams lrt.lt ir propatria.lt) apie konkrečius VU TSPMI studentus (studentų individualizavimą lėmė jų pasirašyto prašymo kopijos perdavimas portalui propatria.lt)“, t.y. šių studentų lyginimas su „pažangiaisiais“ tarybiniais studentais, kovojusiais prieš „šviesia ateitimi“ abejojusius dėstytojus, nurodymas, kad šie studentai „pageidauja ne kritiškų, bet „euroentuziastingų“, t.y. ne akademių, bet ideologizuotų pseudomokslinių ES studijų“, konkrečios studentės pasisakymo studijų komiteto posėdyje apibūdinimas, kaip visiškų kliesių ir kt., gali būti laikomi žeminančiais. Be to, atsižvelgiant į išskirtinį prof. V. Radžvilo statusą akademinėje*

bendruomenėje bei jo autoritetą, tokie pasisakymai paskatino ir trečiuosius asmenis vykdyti prieš konkrečius studentus nukreiptus juos žeminančius ir bauginančius veiksmus“;

2) *dėl TSPMI dėstytojų liepos 20 d. pareiškimo: „Akademinės etikos kodekso 2.2. punktas numato, jog „Universiteto bendruomenės santykiai grindžiami pagarbos, geranoriškumo, nešališkumo ir nediskriminavimo principais“, o akademinę etiką, be kita ko, pažeidžia „kolegų žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo viršenybe“ (2.2.4 punktas). Prof. V. Radžvilo interviu portalui lrt.lt paskelbti teiginiai apie konkrečius kolegas, kartu nurodant jų vardus, pvz., „jos (Natalijos Arlauskaitės) dėl nekompetencijos VU Filosofijos fakultetas nepriėmė į darbą. Bet stebuklingu būdu ji atsidūrė TSPMI ir net tapo profesore“, laikytini žeminančiais ir neatitinkančiais pagarbos principo. Žeminimo sąvoką atitinka ir pasisakymai apie buvusius TSPMI bendruomenės narius, pvz., „Darius Skusevičius, kuris kaip absoliučiai beviltiškas buvo išmestas iš TSPMI doktorantūros. Jis irgi klasikinis „įsisavintojas“. Atsižvelgiant į išskirtinį prof. V. Radžvilo statusą akademinėje bendruomenėje bei jo autoritetą, tokie pasisakymai laikytini darantys žalą nurodytų asmenų reputacijai ir peržengiantys akademinėje erdvėje priimtinos kritikos ribas“.*

2. Dėl 2017 m. gruodžio 18 d. TSPMI akademinės etikos komisijos sprendimo ***teisėtumo ir pagrįstumo***

TSPMI akademinės etikos komisija skundžiamame sprendime konstatavo, jog skundo autorius tiek studentų (sprendimo dalis „Dėl TSPMI studentų grupės liepos 20 d. pareiškimo“), tiek ir dėstytojų (sprendimo dalis „Dėl TSPMI dėstytojų liepos 20 d. pareiškimo“) atžvilgiu pažeidė akademinės etikos reikalavimus, numatytus Akademinės etikos kodekso 2.2.4. punkte: „studentų ar kolegų žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo ar administratoriaus viršenybe“.

Visų pirma, Komisija konstatuoja, jog ne visi nekorektiški vienu akademinės bendruomenės narių vieši pasisakymai apie kitus narius gali ir turi būti pripažinti akademinės etikos pažeidimais Akademinės etikos kodekso 2.2.4 punkto („studentų ar kolegų žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo ar administratoriaus viršenybe“) prasme. Akademinė laisvė apima ir asmens žodžio laisvę, todėl vertinant, ar konkretus pasisakymas gali būti pripažintas Akademinės etikos kodekso minėtos nuostatos pažeidimu („žeminimo naudojantis savo viršenybe“), šiuo konkrečiu atveju galima būtų atsižvelgti į tokius kriterijus, kaip: a) ar viešo pasisakymo tikslas buvo pažeminti akademinės bendruomenės narių, ar iššaukti diskusiją svarbiu akademinei bendruomenei klausimu; b) ar pasisakymas susijęs su asmeninio (*ad hominem*), ar su bendro pobūdžio kritika studentų ar dėstytojų

atžvilgiu; c) ar tai vienkartinis pasisakymas, ar tai besitęsiančio konflikto dalis; d) ar buvo vienas, ar keli tokio pobūdžio vieši pasisakymai; e) ar pasisakyme vartojami necenzūriniai žodžiai; f) ar viešų pasisakymų autorius ir adresatas yra žinomas (viešas) asmuo; g) ar nekorektiškas viešas pasisakymas – dėstytojų tarpusavio ginčo atveju – kyla iš pavaldumo santykių, o dėstytojo ir studento ginčo atveju – ar dėstytojas dėsto (dėstė) studentui (studentams), ar jis studento atžvilgiu turi ar gali ateityje turėti žinių vertinimo pareigas, sąlygojančias jo „viršenybę“ studento atžvilgiu.

3. TSPMI akademinės etikos komisijos sprendimo dalies „Dėl TSPMI studentų grupės liepos 20 d. pareiškimo“ argumentai vertintini tiek, kiek jie atitinka 2.2.4 punkto nuostatą „studentų [...] žeminimas naudojantis savo kaip dėstytojo viršenybe“.

Centrinės akademinės etikos komisija, atsižvelgdama į tai, jog skundo autorius viešame pasisakyme neįvardijo konkrečių studentų; TSPMI akademinės etikos komisija nepateikė įrodymų, jog būtent skundo autorius perdavė svetainėje *propatria.lt* pavišintą studentų prašymą TSPMI direktoriui, už kurio konfidencialumo išsaugojimą atsako TSPMI administracija; skundo autorius yra Lietuvoje plačiai žinomas mokslininkas, tačiau jo viešas komentaras dalinai buvo reakcija į studentų prašyme suformuluotą galimai nepagarbų savo, kaip dėstytojo, vertinimą, suformuluotą minėtame prašyme; skundo autoriaus nekorektiški teiginiai studentų atžvilgiu buvo konstatuoti jau po įvykusio egzamino ir jo įvertinimo – konstatuoja, jog skundo autoriaus teiginiai studentų atžvilgiu gali būti vertinami kaip nekorektiški ir vengtini Universiteto bendruomenės nariui, tačiau TSPMI akademinės etikos komisija savo sprendime 2017 m. gruodžio 18 d. sprendime nepateikė įrodymų, kurių pagrindu būtų galima konstatuoti Akademinės etikos kodekso 2.2.4 punkte numatytą „studentų žeminimo naudojantis savo kaip dėstytojo viršenybe“ pažeidimą.

4. Akademinės etikos kodekso 2.2.4 punkto kontekste („dėstytojų žeminimas naudojantis savo kaip administratoriaus viršenybe“) vertinant TSPMI akademinės etikos komisijos sprendimo dalį, susijusią su skundo autoriaus viešais pasisakymais buvusių ir esamų TSPMI dėstytojų atžvilgiu, konstatuotina, jog skundo autoriaus viešai pasakyti žodžiai apie savo kolegą TSPMI akademinės etikos komisijos galėjo būti vertinami kaip nekorektiški ir vengtini Universiteto akademinės bendruomenės nariui. Tačiau skundo autorius minėtų pasisakymų metu neužėmė jokių administracinių pareigų Universitete, todėl jo atžvilgiu TSPMI akademinės etikos komisija negalėjo pritaikyti Kodekso 2.2.4 punkto nuostatą dėl „naudojimosi administracine viršenybe“. Be to, pagal Akademinės etikos kodekso 1.3. punktą, šio kodekso taikymas (taigi, ir jo pažeidimas) negali būti taikomas buvusių Universiteto studentų ar dėstytojų atžvilgiu.

II. Dėl skundo 2, 3, 4, 5, 6 punktuose suformuluoto prašymo, susijusio su TSPMI administracijai ir „grupei studentų“ bei „grupei dėstytojų ir studentų“ taikomo kaltinimo dėl akademinės etikos pažeidimo skundo autoriaus atžvilgiu

Vilniaus universiteto statuto 5 straipsnio 5 dalyje nurodyta, jog Universiteto akademinės etikos komisijos nagrinėja „Universiteto arba jo vidinių organizacinių darinių veiklą“, tačiau čia pat nurodyta, jog šią veiklą jos nagrinėja „akademinės etikos aspektu“. Nors Statutas nepateikia „akademinės etikos“ sampratos apibrėžimo, tačiau iš jo 25 straipsnio 2 dalies formuluočių galima daryti išvadą, jog akademinės etikos (kaip ir moralės) pažeidimai gali būti siejami tik su fiziniais asmenimis, t.y. konkrečiais akademinės bendruomenės nariais. Universiteto statuto 14 str. 2 d. nurodo, jog Vilniaus universiteto akademinės bendruomenės nariais yra fiziniai asmenys, t.y. dėstytojai, mokslo (meno) darbuotojai, profesoriai emeritai, Universiteto akademinėje veikloje dalyvaujantys asmenys, kuriems suteiktas Universitetui nusipelnusio asmens garbės vardas bei Universiteto studentai ir klausytojai.

Tai, kad akademinėi etikai gali nusižengti tik fizinis asmuo – konkretus Universiteto bendruomenės narys, patvirtina ir Statuto pagrindu priimtas *Vilniaus universiteto akademinės etikos kodeksas*, kurio 1.3. punkte teigiama, jog šis „Kodeksas taikomas visiems Universiteto akademinės bendruomenės nariams – dėstytojams, studentams ir klausytojams, mokslo ir administracijos darbuotojams. *Vilniaus universiteto Kamieninio akademinio padalinio akademinės etikos komisijos nuostatų* 9 punkte taip pat teigiama, jog Padalinio Akademinės etikos komisija nagrinėja pareiškimus dėl akademinės bendruomenės *narių*, dirbančių ar studijuojančių tame Padalinyje, ar Padalinio administracijos *darbuotojų* veiksmų, pažeidžiančių akademinę etiką. Panašiai ir *Vilniaus universiteto Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų* 10 punkte numatyta, jog Komisija nagrinėja pareiškimus 1) dėl galimų šiurkščių Akademinės etikos kodekso pažeidimų, kurie būtų pagrindas panaikinti *asmeniui* suteiktą kvalifikacinį, mokslo daktaro laipsnį; 2) pareiškimus dėl Universiteto valdymo organų *narių* bei Universiteto centrinės administracijos *darbuotojų* veiksmų, pažeidžiančių akademinę etiką ir 3) pareiškimus, pateiktus vadovaujantis jau minėta Statuto 5 straipsnio 5 dalimi. Be to, šių nuostatų 12 straipsnyje teigiama, jog ši Komisija savo iniciatyva tyrimą pradėti gali Statuto 5 straipsnio 5 dalyje nurodytais atvejais bei tuomet, jeigu akademinė etika galėjo būti pažeista „Universiteto valdymo organo *nario* arba centrinės administracijos *darbuotojo* veiksmis“.

Taigi, iš sisteminės Universiteto statuto, Akademinės etikos kodekso ir akademinės etikos komisijų nuostatų analizės galima daryti išvadą, jog akademinės etikos pažeidimai šių teisės aktų prasme gali atsirasti tik dėl Universiteto akademinės bendruomenės individualaus nario atitinkamos veikos, todėl

akademinės etikos komisijos kompetentingos nagrinėti pareiškimus ir/ar skundus tik dėl Universiteto akademinės bendruomenės *individualių* narių, o ne dėl kolegialių darinių, kokia yra TSPMI administracija, ar skunde įvardinta „grupė dėstytojų ir studentų“, galimų akademinės etikos pažeidimų. Todėl konstatuotina, jog Komisija neturi įgaliojimų nagrinėti TSPMI administracijai bei dėstytojų ir studentų grupei inkriminuojamų akademinės etikos pažeidimų.

III. Dėl Centrinės akademinės etikos komisijos skundų nagrinėjimo ribų ir visuomenės informavimo

1. Skundo 2-6 punktuose Komisijos prašoma „*nustatyti ir konstatuoti*“ įvairius akademinės etikos pažeidimus skundo autoriaus atžvilgiu, o skundo 4 punkte prašoma „*atnaujinti terminą dėl TSPMI administracijos padarytų AE kodekso pažeidimų nuo 2012 metų*“. Jau buvo konstatuota, jog Centrinė akademinės etikos komisija nenagrinėja skundų, adresuotų kolektyviniams subjektams ar asmenų grupei. Komisijos nuostatų 14 punkte numatyta, jog ši komisija skundus dėl kamieninių akademinė padalinių akademinės etikos komisijų sprendimų vertina tik jų teisėtumo ir pagrįstumo ribose, tuo tarpu akademinės etikos pažeidimus skundo autoriaus atžvilgiu „*nustatyti ir konstatuoti*“ šiuo atveju – be atitinkamos kamieninio akademinio padalinio akademinės etikos komisijos sprendimo – Centrinė komisija įgaliojimų neturi.
2. Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų 14 punkte taip pat teigiama, jog skundai Komisijai gali būti pateikti ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo kamieninio akademinio padalinio komisijos sprendimo įteikimo dienos. Atnaujinti terminą, per kurį skundo autorius galėjo kreiptis į Akademinio padalinio komisiją, Centrinė akademinės etikos komisija taip pat įgaliojimų neturi. Be to, konstatuotina, jog Universiteto akademinės etikos komisijos buvo suformuotos tik po to, kai 2014 m. lapkričio 11 d. Senato nutarimu Nr. S-2014-9-1 buvo patvirtinti šių komisijų nuostatai, todėl ir Universiteto akademinės bendruomenės narių teisė kreiptis į šias komisijas atsirado tik įsigaliojus minėtiems nuostatams. Remiantis tuo, kas išdėstyta, konstatuojama, jog Komisija neturi įgaliojimų „*atnaujinti terminą dėl TSPMI administracijos padarytų AE kodekso pažeidimų nuo 2012 metų*“ bei „*nustatyti ir konstatuoti įvairius akademinės etikos pažeidimus skundo autoriaus atžvilgiu*“.
3. Dėl prašymo informuoti visuomenę apie Komisijos sprendimą – Komisija atkreipia dėmesį, jog pagal *Centrinės akademinės etikos komisijos nuostatų 27 punktą*, Komisija gali nuspręsti informuoti visuomenę apie Komisijos sprendimą paprastai tik tuo atveju, jeigu priimamas sprendimas dėl akademinės etikos pažeidimo.

Komisija, išnagrinėjusi skundą, jo teisėtumo ir pagrįstumo ribose, nusprendžia:

1. Skundą tenkinti iš dalies, panaikinant 2017 m. gruodžio 18 d. TSPMI akademinės etikos komisijos protokole suformuluoto sprendimo dalį, kurioje skundo autoriaus atžvilgiu konstatuojamas Akademinės etikos kodekso 2.2.4 punkto pažeidimo faktas.
2. Šiame Komisijos sprendime konstatuojama, jog tokie skundo autoriaus teiginiai, kaip „visiški kludiesiai“, „jos dėl nekompetencijos VU Filosofijos fakultetas nepriėmė į darbą“ TSPMI akademinės etikos komisijos galėjo būti vertinami, kaip nekorektiški ir vengtini vieši teiginiai kitų Universiteto bendruomenės narių atžvilgiu, todėl skundo autoriui rekomenduojama ateityje vengti tokių pasisakymų, kurie galėtų sukelti abejonių dėl Akademinės etikos kodekso 2.2. punkte numatytų Universiteto bendruomenės narių tarpusavio pagarbos ir geranoriškumo principų pažeidimo.
3. Pritardama 2017 m. gruodžio 18 d. TSPMI akademinės etikos komisijos protokole suformuluotoms rekomendacijoms dėl konflikto sprendimo, Centrinė akademinės etikos komisija tuo pačiu rekomenduoja TSPMI administracijai taikyti tokius konflikto sprendimo būdus, kurie atitiktų Universiteto interesus ir Akademinės etikos kodekso principus.

Centrinės akademinės etikos komisijos sprendimas yra galutinis.

Komisijos pirmininkas

doc. dr. Vaidotas Vaičaitis

Sekretorius

Linas Gelūnas